

TRELLENES OPRØR

en tegnefilm

af TRELLENES BØRN efter Sven Wernströms bøger

TRÆLLENES OPRØR

EFTER SVEN WERNSTRÖMS BØGER
OVERSAT AF
VIGGO NØRGAARD JEPSEN

Produceret af:
Trællenes børn:

Keld Simonsen
Jannik Hastrup
Anne-Marie Steen Petersen
Birgitta Faber
Preben Nygård Andersen
Ebbe Preisler
Poul Dupont
Anders Sørensen

Endvidere trælledede:

Per Tønnes Nielsen
Leni Skov
Jens Arnoldus
Ann Lis Lund
Poul Henning Friborg

Lyd og mix og klip:

Henrik Carlsen
Jon Bille Brahe
H. W. Kramski

Stemmer:

Berthe Qvistgård
Otto Brandenburg
Ove Sprogø
Hans Kragh Jacobsen
Jesper Klein
Hermod Knudsen
Poul Thomsen
Eva-Marie Møller
Leif Sylvester Petersen
Birgit Brüel
Jan Bredsdorff
Arne Skovhus
Morten Giese
Per Pallesen
Claus Strandberg
Carsten Bang
Per Tønnes Nielsen
Jesper Christensen m.fl.

Musik:

Benny Holst
Anders Koppel
Vagn Dahl
Peter Bastian
John Ravn m.fl.

Produceret af:

Trællenes børn
med støtte fra:
Statens Filmcentral v/Lasse Jensen
Det danske Filminstitut v/Frits Raben
Sveriges Radio/TV 2
©1979

DEN SORTE DØD

Vi befinder os i den lille svenske by Norrköping i året 1349. Det er Sct. Olafs dag, og den fejres med fest. Der holdes dystre taler om hvordan kongens magt breder sig. Nu vil han forbyde almindelige mennesker at bære våben. Hvordan skal man så kunne forsvare sig?

Under festen aftaler Esbjørn Smed og Gangvid Købmand at deres børn skal giftes. Den 12-årige Gerd skal giftes med Henrik, der er 16 år. Brylluppet skal stå året efter. Gerd ville hellere have haft Martin, som er en af hendes gode venner. Men hun bliver ikke spurgt.

Alvoren rammer byen. En frygtelig sygdom hærger i Norge og er på vej til Sverige. Den dræber alt på sin vej. Den sorte død. Kongen og herremændene siger at det er en straf fra Gud. Derfor skal hele landet bede til Gud om barmhjertighed.

Truslen fra den sorte død kommer til at præge bryllupsfesten.

Bryllupsnatten bliver forfærdelig for Gerd. Det viser sig at hendes mand Henrik er besat af den katolske kirkes ide om at kvinder er årsag til al synd. Han har været under stærk indflydelse af byens katolske kapellan. Gerd forsøger at skrifte hos kapellanen. Hun får kun bekræftet den katolske kirkes kvindesyn.

En dag møder hun sin tidligere kæreste Martin. Han fortæller hende om pesten som er på vej. Og hvordan man skal undgå åndedrættet fra den som er syg. Og at det ikke hjælper at bede til Gud.

På Sct. Olafs dag den 29. juli 1350 når den sorte død frem til Norrköping. Gerd finder en død rotte i huset. Hun smider den straks på ilden og bagefter skylder hun sine hænder. Henriks far tror at sygdommen kommer med vinden. Han giver ordre til at tætnede alle døre og vinduer i huset. Familien sidder nu indelukket i lang tid. En dag opdager Gerd at Henrik har en sort plet på kinden. Det er tegn på at han har fået pest. Gerd river døren op og flygter ud i den frie luft.

Så tæt på friheden har hun hele tiden været. Hun skjuler sig i en lade og falder i søvn.

Næste morgen vækkes hun af kapellanen Johannes. Han kommer for at hente hende tilbage til Henrik, som er dødssyg. Måske dør han inden aften. Da Johannes med vold vil tvinge hende tilbage, tager hun en møg-greb og stikker ham ned.

Da hun flygter gennem den halvtomme by møder hun Martin. Han har også overlevet pesten. Sammen rider de ud på landet. De finder en forladt gård. Der kan de bo indtil pesten er væk.

OPRØR OG SVIG

Det er året 1450.

Ude i Europa er det oprørets tid.

De store jordbesidderes magt er ved at være brudt. Nye herrer har tjent sig rige på handel og industri. De er blevet landsforræddere og har givet tronen bort til udenlandske regenter. Og med dem følger udenlandske fogeder. De mange mennesker, der har gjort arbejdet, udsættes for voksende undertrykkelse.

På Hændilø ved Norrköping passer den 14-årige Bengt Sigurdson kvæg på engen. Pludselig får han øje på fogedens mænd. De kommer af og til over til øen for at opkræve skatter og plyndre i al almindelighed.

Bengt rider i hast til de 2 landsbyer, der er på øen, for at advare de andre bønder. Man bliver enige om at ofre broen. Kvinderne gemmer sig i skoven med børnene. Mændene og de store drenge rider ned til broen. De begynder at hugge broens stolper og

pæle halvt igennem. Derefter gemmer de sig i buskene ved bredden.

Efter endt røvertogt skal landsknægtene tilbage over broen. Da de intetanende rider ud på broen, braser den sammen under dem, Landsknægtene trækkes ned i det hvirvlende vand af deres tunge rustninger. De der forsøger at komme i land tager bønderne sig af. Alle landsknægte omkommer. Sådan et oprør kan ikke forblive ustraffet. Fogeden sender 60 mand. Det lykkes dog de fleste bønder at flygte.

Bengt har været væk under angrebet. Da han kommer hjem, finder han landsbyen forladt og nedbrændt.

Under eftersøgningen af sine forældre bliver han taget til fange på fogedens borg Ringstaholm. Han bliver sat til at hjælpe i smedjen. Det viser sig at smeden er søgt frivilligt ind på borgen for at finde ud af hvordan den er befæstet. De flygter sammen om natten. Bengt fortsætter med at lede efter sine forældre. Men efter pesten, som har udryddet en stor del af befolkningen 100 år tidligere, er det ikke tilladt at strejfe om uden arbejde. Bengt bliver samlet op af saksmeden Håkon Jonson fra Norrköping og bliver sat til at hjælpe til i huset.

Rygter når frem til Norrköping om at en bondehær er på vej. Den er ledet af Engelbreckt Engelbrecktson. Nu skal den tykke foged på borgen Ringstaholm smides ud. Hæren når frem og borgen belejres. Belejringen trækker ud. Det hele ender dog med at Engelbreckt giver frit lejde til fogeden. Bønderne bliver forbitrede. Dette er svig. Mange er også tilfredse. De skal hjem og klare høsten.

Meningerne om Engelbreckt er blandede. Ganske vist kom han fra fjeldene nordpå. Men han var en rigmand. Han har bare udnyttet bøndernes misfornøjelse. Engelbreckt giver ikke sine erobrede borge til bønderne, men til svenske rigmænd. De udenlandske fogeder er borte. Svenske fogeder kommer i stedet.

BØDDELENS DATTER

Melker Bryngelsson er bøddel i Norrköping. Han bor sammen med sin datter Ketil på bøddelgården.

En morgen skal de ud i den nærliggende landsby Ledungshammer for at hente mælk. De finder bonden Edmund Erikson hængt. Han var kommet i gæld til kronen. Da han ikke kunne betale, har han begået selvmord.

Bøddelgården fungerer som en slags nødherberg for hjemløse og omstrejfare. Her fortæller den katolske munk Jeronimus om kong Gustav Vasa og adelen i Stockholm, som udsuger folket med stadig større skatter.

Kongen har også forbudt den katolske tro, og indført den lutheranske lære. En ny form for religion der bedre passer til samfundet som det er indrettet nu i året 1542.

Ud over sit arbejde som bøddel er Melker også natmand. Det vil sige at han og Ketil skal tømme lokumsspande i byen. Det er en ny opfindelse som flere og flere er begyndt at benytte sig af.

Den lokale ridefoged hedder Sven Torstenson. En rå og brutal fyr. Kongen har givet ham ordre til at udrydde landsbyen

Ledungshammer. Så kan jorden lægges til kronen.

En dag smadrer ridefogeden hele Øring Øringsons hus. Folk på egnen er rasende. En bonde som lige er blevet hvervet til soldat forsøger at gemme sig i bøddelhuset. Ketil er alene hjemme. Da ridefogeden kommer for at hente bonden, står hun og koger suppe. Ketil er kort for hovedet, hvilket gør ham rasende. Han spytter i suppen. Ketil bliver gal. Da han skal til at spytte igen, tager hun ham om nakken og dykker hans hoved ned i den kogende suppe. Han falder død om. Da Melker kommer hjem bliver han bestyrtet. I det samme kommer de andre bønder fra Ledungshammer sammen med munken Jeronimus. De har besluttet sig til at opsøge Niels Dackes frihedskæmpere. Ketil tager med. Melker er for pligttopfyldende. Han tør ikke.

De andre slutter sig til bondehæren. Det er frihedskæmpere, som af Gustav Vasa kaldes for mordere og skovtyve. Kongen sætter hele sin magt ind på at knuse dem. Og det lykkes. Sverige forenes som nation og adelen får magt. Det bliver et af de mørkeste kapitler i Europas historie.

Statens Filmcentral

- har været med til at udgive dette program til filmen. Programmet udleveres gratis til brug i forbindelse med forevisning af filmen. Det er tilladt at kopiere teksten fra programmet. Programteksten giver korte indholdsbeskrivelser af filmens tre episoder, der kan vises enkeltvis, da de behandler forskellige perioder og har et forskelligt persongalleri.

De tre nye film er bygget over episoder fra »Trællene« og »Trællenes oprør«. De fortsætter serien der startede med filmene »Halte«, »Ylva« og »Oluf«. Filmene har følgende titler:
»Den sorte død« (ca. år 1350). 26 min.
»Oprør og svig« (ca. år 1450) 26 min.
»Bøddelens datter« (ca. år 1550) 26 min.

Filmene kan anvendes i forskellige sammenhænge. Når det drejer sig om folkeskolen, kan man f.eks. pege på fagene dansk, historie, orientering og filmkundskab.

Filmene egner sig for aldersklassen 12 år og opefter.

I faget dansk kunne man f.eks. forestille sig filmene brugt i forbindelse med det litterære forlæg, den svenske forfatter Sven Wernström's serie af bøger om »Trællene«.

I faget historie kunne man f.eks. forestille sig filmene brugt sammen med Jannik Hastrup's »Historiebogen« (1-9), som også kan lejes fra Statens Filmcentral.

Statens Filmcentral:

Hovedkontoret:
Vestergade 27 - 1456 København K
Telefon: (01) 13 26 86

Jyllandskontoret:
Sønder Allé 5 - 8000 Århus C
Telefon: (06) 13 28 00

